

Галушак І.Є.

*кандидат економічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Актуальність дослідження зумовлена новим соціальним замовленням України на конкурентноздатних фахівців у сфері економіки, які володіють високим рівнем професіоналізму. В умовах ринкової економіки необхідною ланкою економічної професійної освіти є правова підготовка, оскільки соціально-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, потребують, щоб до складу професіограми економіста був включений правовий компонент, а правова культура стала складовою його професіоналізму. Економічні злочини, що відбуваються за останні десятиліття в Україні й сусідніх державах, стали предметом численних юридичних досліджень (В. Беседіна, В. Верін, Д. Дугричилова, В. Єгоршин, Б. Кічєєв, Г. Корнілов та ін.).

Різні аспекти формування правової культури відбито в працях дослідників, зокрема питання функції правової культури (М. Баумова); філософсько-правові проблеми професійної культури юриста (В. Горшеньов, С. Сливка); соціальні та юридичні аспекти правової культури особистості (Н Діденко); зв'язок соціальних і правових сторін розвитку суспільства (Л. Федотов); співвідношення категорій правової та юридичної культури (О. Шупінська).

Проблеми становлення та розвитку правової культури в контексті демократизації всіх сфер суспільного життя досліджено в працях українських дослідників: В. Головченка, О. Манохи, В. Медведєва, О. Мурашина, М. Козюбри, В. Селіванова, С. Сливки, О. Костенка, Є. Назаренко, Б. Кузьменка та ін. У дослідженнях науковців правова культура визначена як засіб правового впливу (К. Вітман), як важливий фактор розбудови правової держави (О. Білий, В. Макеєв, Р. Сербин), як чинник реалізації права (В. Грачов), як елемент соціокультурного простору (М. Смоленський).

Цілком умотивованим є висновок, якого доходять дослідники: наявність правової культури особистості передбачає існування правової компетентності в будь-якій її діяльності. Ми поділяємо таке судження, оскільки саме правова культура особистості є, з одного боку, відбиттям її рівня оволодіння правовою галуззю знань або діяльності, а з іншого – втілюється в результатах її діяльності правового характеру; з іншого: виключна значущість цього утворення у цілісній особистісній структурі пов'язана з її функцією регуляції процесу пізнання, поведінки, комунікації, оцінки.

Складовими правової культури особистості сучасні дослідники виокремлюють її правову свідомість та правову поведінку. Деякі з них проблему «компетентності носіїв» правової свідомості і правової культури називають проблемою «компетентної правової свідомості». Вважається, що саме осмислення правової свідомості у зазначеному контексті зумовлює визнання, що в структурі цього явища домінуючого значення набуває правове

мислення, яке в сукупності з правовими знаннями і складає основу «компетентної правової свідомості».

Вищеокреслене дозволяє поглибити наукове уявлення про феномен «правова компетентність особистості», оскільки конкретизує роль, яку виконує означена особистісно-професійна якість у цілісній структурі особистості майбутнього економіста. А це набуває особливої актуальності і значущості у контексті сучасного розуміння теоретико-прикладного сенсу компетентнісного підходу в педагогічній науці.

Дослідники, які вивчають феномен правової компетентності фахівця у зв'язку з виконанням ним професійних функцій (Т. Волох, В. Олейник), цілком правомірно його пов'язують, по-перше, із ставленням особистості до права «як соціальної, державної та особистісної цінності, що обумовлює намагання постійно отримувати, розширювати арсенал засобів визначення та вирішення правових проблем»; по-друге, із правовою освіченістю, «як сукупністю знань з проблем права»; по-третє, з правовою готовністю – наявністю «вмінь з вирішення конкретних правових питань» [2].

Компетентнісний підхід, пов'язаний з формуванням професійної компетентності фахівців, конкретизується у вимогах до підготовки економістів, здатних успішно працювати в громадянському, правовому суспільстві з ринковою економікою. На думку дослідників (В. Болотова, В. Серикова), саме цей підхід фокусує увагу не на інформованості особистості, а на її умінні розв'язувати проблеми, що вимагає нової задачі і проектування, і оцінення нового досвіду, рефлексії та контролю щодо ефективності обраного шляху відповідно до розв'язання проблеми, що виникає.

Компетентнісний підхід у сучасній парадигмі освіти розглядається як один із напрямів модернізації освіти, оскільки він дозволяє ліквідувати дистанцію між когнітивним, діяльним, і особистісним рівнями розвитку особистості. Він виник як альтернатива предметно-знаннієвому підходу.

Зауважимо, що компетентнісний підхід у системі освіти насамперед пов'язаний з концепцією «ключових компетенцій». У зарубіжній освіті однією з найсуттєвішою складовою компетенції виокремлюють уміння, що передбачає і навичку, оскільки оволодіння компетенцією означає здатність використовувати наявні знання і досвід у конкретній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Кічук Я.В. Правова компетентність майбутнього фахівця – пріоритетне завдання громадянської освіти у вищій школі / Я.В. Кічук // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів, 2008. – Вип. 23. – С. 141-147.
2. Романова І.А. Компетентнісний підхід до правової освіти студентів // Педагогіка та психологія: зб. наук. праць / За ред. І.Ф. Прокопенка, В.І. Лозової. – Харків: Курсор, 2008. – Вип. 33. – С. 26-35.
3. Формування правової компетентності майбутнього вчителя: навч. метод. посібник / О.М. Іваній. – Суми : Університетська книга, 2011. – 112 с.